

Če nekaj *moraš* početi, neha biti fajn

Irena Mrak, alpinistka iz »kluba 8000 m«

Pogovarjala se je Mateja Pate arhiv Irena Mrak

Irena Mrak je svoje življenje zapisala visokim goram. V dobrem desetletju, odkar se ukvarja z alpinizmom, je nabirala »višinske« izkušnje v ekvadorskih, perujskih in bolivijskih Andih (1995, 1996, 1999), patagonskih ostricah (2000), nanizala ogrlico prvenstvenih smeri v vrhovih bolivijske Kraljevske verige (1999), perujske Kordiljere Huayhuash (2001), pa v Tjan Šanu (2001) in Pamiru (2002, 2005). Leta 2003 je stala na svojem prvem sedemtisočaku, ko se je v Hindukušu povzpela na Nošak (7492 m), leto pozneje pa je z vzponom na Gašerbrum II (8035 m) postala tretja Slovenka, ki je kdajkoli uživala razgled z osemtisočaka. Svoje alpinistične cilje nemalokrat izbira v zanimivih in manj znanih goratih predelih, kjer ni pretirane gneče. »Ampak vedno moram hrib najprej videti. Čisto po žensko – mora mi biti všeč, mora biti lepe oblike,« se smeji Irena, ki se je letos spopadla z zahtevno vlogo vodje mednarodne odprave Karakorum 2007, v okviru katere se je s soplezalko Mojco Švajger povzpela na predvrh Broad Peaka (8035 m). Z dosedanjimi uspehi v najvišjih gorstvih sveta in smelimi načrti za prihodnost predstavlja

Na vrhu Gašerbruma II (8035 m)

novi up slovenskega ženskega himalajizma, v dvojici z Mojco Švajger pa perspektivno žensko navezo »na najvišji ravni«.

Kako ocenjuješ letošnjo odpravo v Karakorum?

Odprava je imela tri cilje: normalni pristop na Broad Peak, novo smer, ki bi jo preplezala Matej in Nejc, ter pristop na K2 v alpskem slogu. Za pristop na Broad Peak ne morem reči, da je bil »pravi«, ker sva z Mojco prišli samo na predvrh, ne pa na glavni vrh. Predvrh je pač le eden od mnogih samostojnih vrhov nad 8000 metri. K2 nama ni uspel, Mateju in Nejcu pa nova smer tudi ne, tako da je bila z vidika ciljev odprava pravzaprav neuspešna. Bila pa je spet ena dovolj »huda« izkušnja, članov je bilo veliko in kot vodji mi je bil velik izziv izpeljati vse skupaj. Mislim, da je bila dobra izkušnja za naprej, spoznala sem se tudi s K2, ki sem ga zdaj »prestavila« za nekaj let, hkrati pa sem dobila idejo za novo odpravo.

Letos si bila prvič tudi vodja velike odprave. Je bila to zahtevna vloga?

Ja, precej bolj, kot je bilo videti na začetku. Sprva se je zdelo preprosto: štirinajst ljudi je treba spraviti do baze, potem pa bomo že hodili gor in dol, kakor nam bo ustrezalo. Ampak izkazalo se je, da je bilo zelo težko uskladiti vse želje, ki so jih imeli člani odprave, tako da mi je na začetku avgusta, ko so se začeli vračati domov, kar odleglo (*smeh*). Kljub temu da je vodenje odprave dandanes mnogo lažje kot nekoč, ko so že same priprave trajale zelo dolgo, je vseeno kar naporno. Še zlasti usklajevanje želja,

ko si še sam ves živčen, če boš lahko prišel na vrh ali vsaj poskusil – zdaj mi je jasno, zakaj pri velikih odpravah vodje nikoli ne gredo na hrib, ampak so vedno v bazi in samo koordinirajo.

Kaj ti je pobralo več energije, birokracija pred odpravo ali koordiniranje dela med odpravo?

Morda sama organizacija odprave še največ. Pa stalna skrb za člane – sicer smo vsi že dovolj stari, da skrbimo zase in smo odgovorni za svoja dejanja, ampak vseeno imaš občutek, da če se kaj zgodi, si ti tisti, ki odgovarja – pač imaš moralno odgovornost zanje. Meni je zelo odleglo, ker nikomur ni bilo nič in smo vsi v enem kosu prišli nazaj, tako da smo bili s tega vidika super uspešna odprava (*smeh*).

Leta 2004 si v okviru odprave Univerze v Ljubljani stopila na svoj prvi osemtisočak, Gašerbrum II. Takrat si imela tudi zelo velikopotezen cilj, namreč prečenje neposredno z Gašerbruma II na Gašerbrum I, kar je do takrat menda uspelo le Reinholdu Messnerju in Hansu Kammerlanderju. Mnogi so takrat menili, da je to previsoko zastavljen cilj glede na to, da nisi imela še nobenih izkušenj z osemtisočaki. Je bil letošnji cilj, v dveh mesecih vzpon na Broad Peak in nato še na K2, na tega celo v alpskem slogu in brez kisika, realneje zastavljen?

Takrat, po pristopu na Gašerbrum, so mi rekli, da šele zdaj vidim, kaj sploh to pomeni, čeprav je bila stvar dejansko čisto lepo izvedljiva. In tudi letos. K2 sploh ni tak bavlav. Česnova smer, po kateri sva se nameravali povzpeti v alpskem slogu, je povsem izvedljiva, izjemno lepa, ne pretežka. Problem Karakoruma je res vreme, čeprav je to mogoče pri odpravah najpogostejši izgovor. Ampak dejansko je bilo tako. Že leta 2004 smo imeli le eno dovolj veliko okno lepega vremena, da bi poskusili izvesti svoje načrte, a smo bili premalo aklimatizirani, saj smo na Gašerbrum II prišli že v drugem poskusu, kar je bilo premalo, da bi poskusili še s prečenjem. Če (ampak to je spet velik če) bi bilo to letos, ko smo na Broad Peak prišli v četrtem poskusu, dobro aklimatizirani, brez kakršnih koli težav z višino, bi se ga dalo izvesti mnogo lažje. Če bi bil Broad Peak Gašerbrum II, bi prečenje zagotovo poskusila.

V načrtu sva imela prvo ponovitev severnega grebena Dirana (7266 m) - v smeri so še vedno ostanki fiksnih vrvi prvih plezalcev.

Tudi K2 je bil s tega vidika popolnoma izvedljiv; če čisti alpski slog ne bi uspel, je bila smer opremljena tudi s fiksnimi vrvmi, tako da bi se potem na vrh povzpeli v klasičnem slogu, a še vedno v enem zamahu. Ampak letos je bil K2 zelo težko pristopen; julija je bilo nekaj pristopov na vrh po normalni smeri, avgusta pa so na vrh prišli le ruski plezalci, ki so po skoraj treh mesecih delovanja na gori končali novo smer. Tudi mi smo že toliko časa zapravili na Broad Peaku, da je dejansko zmanjkalo časa, pa še jaz sem imela manjšo nesrečo, zaradi katere ni bilo mogoče nadaljevati proti vrhu. Sicer pa je bila stvar čisto izvedljiva. Tistim, ki se želijo povzpeti na K2, toplo priporočam to kombinacijo, da se aklimatiziraš na Broad Peaku, ki ni tehnično zahteven, a tudi ne tako lahek, da bi

Mojca Švajger na poti proti taboru 3 (7000 m) na Broad Peaku.

ga jemal z levo roko, in potem poskusiš na K2 v enem zamahu.

S soplezalko Mojco Švajger sta letos pravzaprav »rešili čast« odprave, kljub temu da se nista povzpeli na glavni vrh ...

Večina odprav se pravzaprav povzpne le na predvrh Broad Peaka. Do glavnega vrha je še ura hoje, višinske razlike je pa le 12 metrov. Z vidika tistih, ki se poskušajo vzpeti na vseh štirinajst osemtisočakov, je pač treba na glavni vrh. Tudi znana himalajka Gerlinde Kaltenbrunner je šla letos ponavljat vzpon, ker je bila pred leti le na predvrhu. Ampak tega nikoli nihče ni gledal tako zelo strogo. Ko sva z Mojco prišli v Islamabad na pakistansko planinsko zvezo, sva dobili certifikat, da sva bili na vrhu, oni na to ne gledajo, kot da ne gre za vrh. Toda s strogo alpinističnega vidika je to samo eden od vrhov nad 8000 metri, ne pa glavni vrh. Vsekakor je bil to izjemen uspeh za Mojco, ker ni imela kakšnih posebnih izkušenj z višino, prej je bila največ na 6600 metrih, potem pa je brez težav prišla na 8000 metrov, tako da sva nekako rešili odpravo, čeprav je bilo v to vloženo tudi ogromno dela drugih, saj so vsi pripomogli k temu, ko so postavljali višinske tabore - vzpon je bil plod skupnega dela. Midve sva imeli to srečo, da sva lahko še ostali. Največjo nesrečo

Slovenke na osemtisočakah

Marija Štremfelj: Broad Peak, 8047 m (1986); Everest, 8848 m (1990); Čo Oju, 8201 m (1995), Dhaulagiri, 8167 m (2004)

Marija Frantar: Nanga Parbat, 8126 m (1990)

Irena Mrak: Gašerbrum II, 8035 m (2004); Broad Peak (8035 m) - predvrh (2007)

Mojca Švajger: Broad Peak (8035 m) - predvrh (2007)

je imel Ludvik Golob, ki je na taboru 3 ostal brez višinskih rokavic in nekaterih drugih kosov obleke, tako da ni mogel niti poskusiti proti vrhu. Na taboru 3 so nam namreč ukradli šotor z vso opremo, tako da smo si potem

razdelili, kar nam je pač ostalo. Tako naju je z Mojco obe zeblo (*smeh*). Iki ni želel tvegati in je sestopil, imel pa je zelo dobre možnosti.

Udarnih ženskih navez smo v našem prostoru že vajeni, a ne na himalajski ravni. Bosta z Mojco nadaljevali obiskovanje najvišjih gorstev?

Skupaj plezava šele četrto leto in greva postopoma, po korakih. Mojca je pravzaprav edina, ki jo poznam, da se ji sploh ljubi v visoke hribe. Veliko alpinistk je zelo dobrih v skalnem plezanju, ne vem pa, ali jim je v interesu iti na sedem- ali osemtisočake. Z Mojco sva se tudi karakterno zelo dobro ujeli, ona je mirnejša in ne govori kaj dosti, jaz pa ravno nasprotno (*smeh*), ampak očitno gre to dobro skupaj in zdaj je bilo treba le še poskusiti, kako ji gre na višini. In gre ji še bolje kot meni. Za naprej sva si zadali cilj, da pustiva *normalke* in se spravi v smeri. Za začetek lažje, tako da delava ponovitve, pa še vedno vztrajava pri 8000 metrih. Načrt za naslednje leto je lažja smer na osemtisočak, najbrž v Pakistanu, kjer ostajata še dva, Gašerbrum I ali Nanga Parbat, K2 sva pa malo prestavili.

Kljub bogati zgodovini slovenskega ženskega alpinizma si ena redkih alpinistk, ki so se že

razgledovale z najvišjih vrhov sveta. Kaj je po tvojem mnenju vzrok za to?

Te stvari so izjemno psihično naporne. Letos smo recimo šli štirikrat po isti poti – sploh ne smeš razmišljati, to ponavljanje je grozno. Odprave so dolgotrajne, vmes moraš dosti čakati, če je slabo vreme – mogoče jih vse to odvrne, ne vem. Mogoče osemtisočaki tudi niso v modi, saj so postali že hud turizem, vsaj po normalnih smereh; to tudi meni ne ustreza, ampak nekje je treba začeti. Upam, da se bo še kakšna kdaj odločila za Himalajo – vidim, da je polno mladih, zelo aktivnih, tako da recimo, da imamo perspektivo.

Kakšen je tvoj odnos do sloga, v katerem se povzpneš na osemtisočak? Zakonca Merot-Benet recimo prisegata na alpski slog brez kisika ...

O kisiku sploh ne razmišljam in tudi alpski slog je tisto, čemur lahko rečemo, da je sploh še kak dosežek. Himalajski slog je preživet, zlasti po *normalkah*; če gre za kakšno težko novo smer, je morda še sprejemljiv. Ampak definitivno, alpski slog brez kisika – to je to. Ne glede na to, ali si moški ali ženska (*smeh*).

Kako prenašaš višino in mraz?

To je muka. Obupno je. Letos naju je grozno zeblo, pomrznili sva tudi v noge, toda to je že del igre. Že vnaprej vem, da bo hudo, ampak ko grem proti vrhu, to nekako odmislim. Mojca je nekaj časa zelo jamrala, da jo zebe, pa sem ji rekla: »Pojdi nazaj ali teraj naprej, druge ni.« Mraz in težki nahrbtniki, to je najhujše. Eden od najinih ciljev je tudi dobiti opremo, ki bo prilagojena hitremu vzponu. Zdaj sva bili izjemno počasni, ker sva bili pretežki, preveč sva nosili s seboj. Delati morava na opremi in na hitrosti. Dejansko sva čisto prepočasni. Za postavitev tabora 4 na 7500 metrih sva za 500 metrov potrebovali deset ur, to nikamor ne pelje (*smeh*). Sicer so bile slabe snežne razmere, ampak vseeno. Zdaj sva ugotovili, kje delava napake.

Himalajske odprave so drage. Si kdaj poskušala dobiti sponzorje? Misliš, da bi bila kot uspešna Himalajka dovolj zanimiva zanje? Nives Merot v sosednji Italiji menda lepo živi na račun svoje himalajske kariere ...

Ja, ampak Nives ima za seboj že deset osemtisočakov (*smeh*) ... Letos sva polovico odprave pokrili s sponzorji, tako da sva imeli kar v redu izkušnje, gre pa ogromno časa za to. Niso pa to tako veliki denarji, da bi od tega lahko živel. Več ali manj stroške krijem iz lastnega žepa in temu je podrejen način življenja, pač nimaš drugega kot odprave in nekaj denarja za sproti. Sicer je za sponzorje vedno težje, tudi za osemtisočake moraš imeti kak višji cilj – osvajanje vseh štirinajstih, alpski slog ... *Normalke* pravzaprav nikogar več ne zanimajo, kar je logično. Mogoče bo šlo drugo leto kaj bolje, morda bo Broad Peak vsaj kakšna manjša referenca, če bo ostalo na tej ravni, bo pa tudi v redu.

Mojca in Irena na predvrhu Broad Peaka (8035 m)

Navdušena si očitno predusem nad visokimi gorami, kot je razvidno iz tvojega alpinističnega življenjepisa. Ostale »discipline« alpinizma pridejo v poštev zgolj kot sestavni del treninga za visoke gore?

Ja. Imam sicer željo po kakšni malo resnejši skalni plezariji, ampak enostavno nimam časa za to. Ko pride sezona za skalo, grem jaz na odpravo (*smeh*). Nimam niti časa trenirati, večinoma delam dolge zimske vzpone, poskušam čim težje, deloma tudi kombinirane, a to bo treba še malo intenzivirati. Za skalo pa zaenkrat res nekako zmanjka časa. Vedno imam kakšne načrte, povezane z ledom in snegom, in poskušam čim dlje vleči to sezono, nekje do aprila, maja. Junija pa so že zadnje priprave, ko pridobivaš le še kondicijo.

V preteklosti si bila nominirana tudi za najuspešnejšo alpinistko leta. Kako gledaš na tovrstne izbore?

Tale naš izbor je bil v preteklosti zelo neposrečen, ker so se neprestano menjala pravila, tako da je bil bolj nekakšen test priljubljenosti. Kot sem nazadnje zasledila, so pravila zdaj resneje zastavljena in bo izbor relevantnejši. Ampak alpinizem je tako zelo širok, da je težko reči, kdo je najboljši. Eden je dober samo v lednem plezanju, drugi le v skali ... Za promocijo alpinizma bi bilo bolje, da se čim več pojavljamo v medijih, imamo predavanja, na katerih poskušamo svojo dejavnost prikazati tako, da jo ljudem čim bolj približamo. Se pa zelo veliko pojavljamo v tujih medijih, npr. v eni boljših alpinističnih revij, Alpinistu. Zdi se mi zelo pozitivno, da nas prek luže zelo dobro poznajo, toda še več je treba delati na tem, da nas bodo poznali tudi doma.

Največje razočaranje v alpinizmu doslej je bilo ...?

Razočaranje je vedno, ko ti ne uspe doseči nečesa, kar si zadaš. Recimo ko smo plezali v Patagoniji, pa nismo prišli na vrh, ali pa lani na Diranu, ko ravno tako nisva prišli na vrh. To so majhna razočaranja, ki pa so del igre; vedno ti pač ne sme uspeti, sicer je preveč preprosto. Večje razočaranje so zame pravzaprav kritike, ki so včasih zelo nesramne. Ta privoščljivost se mi zdi prav slovenska bolezen. Tudi če kaj dobrega narediš, recimo zležeš dobro smer, se redkokdaj najde kdo, ki ti bo rekel: »Ej, punca, to je bilo pa res dobro.« Ponavadi rečejo, da to ni bilo v redu, pa ono tudi ne ... Sicer si mislim: »Pa dobro, hrib je tam, pojdi tja in ga zlezi ...!« (smeh) To manjka pri nas – pohvala, in da tudi

sam pohvališ nekoga, ki kaj dobrega spleza. Ampak to se dogaja povsod, ne le v alpinizmu, očitno imamo kritiziranje zapisano že v genih.

Ti poleg alpinizma ostane kaj časa še za kak hobi?

(smeh) Bolj malo. Všeč mi je fotografija, ki je tako ali tako tudi vezana na alpinizem, ogromno časa pa mi vzame služba, ki mi je tudi način življenja, saj omogoča preživetje. Vse skupaj vzame toliko časa, da ni variante še za kar koli drugega. Znamk ne zbiram, makramejev ne delam, *štrikam* tudi ne ... (smeh) Rada preberem kakšno dobro knjigo, ampak do tega pridem šele na odpravi, za takrat si prihranim tiste, ki mi jih ne uspe prebrati čez leto.

Te ni nikoli mikalo, da bi tudi svoj poklic popolnoma posvetila gibanju v gorah, da bi recimo postala gorska vodnica?

Ne (smeh). Gorsko vodništvo me sploh ne zanima, ker če nekaj *moraš* početi, neha biti fajn. Zdaj grem v hribe zaradi lastnega veselja. Fino mi je recimo sodelovanje s Stojanom Burnikom s Fakultete za šport, imava namreč idejo povezati njihov predmet Gornišтво z našo Geografijo gora, in v okviru tega imamo terenske vaje s študenti. Študente zelo rada peljem tudi v hribe, ampak da bi morala peljati klienta – to pa ne. Mogoče na kak trekning, to še, plezat ali na kak osemtisočak pa niti pod razno. Zdi se mi, da je to tako velika odgovornost, da sploh ne bi bilo več fajn (smeh). Tako da me gorsko vodništvo zaenkrat ne zanima in dvomim, da me kdaj bo.

Več o Ireni in odpravi Karakorum 2007: www.gore-ljudje.net, www.irena-mrak.com ◉

Dragi planinci in planinke,
Radio Ognjišče vas po novem razveseljuje 2x tedensko:

- ob četrtek ob 9.30 z rubriko Vabilo na pot
- ob petkih ob 17.00 prisluhnite oddaji Doživetja narave

Vabljeni k poslušanju!

RADIO OGNJIŠČE

RADIO UNIVOX

107.5 MHz

Oddaja "Čez hribe in doline"
vsak tretji četrtek v mesecu ob 17. uri

e-mail: info@univox.si